

INSTITUTUL PENTRU DEMOCRAȚIE

IACHIMOV S.

STOIANOV S.

CORUPȚIA ÎN MOLDOVA
ȘI LUPTA CU EA

Comrat 2007

CZU 328.185(478)

Asociația Obștească Institutul pentru Democrație este creată și își desfășoară activitatea în conformitate cu Constituția Republicii Moldova, Legea Republicii Moldova cu privire la asociațiile obștești nr.837-XIII din 17 mai 1996.

Asociația își desfășoară activitatea în vederea realizării următoarelor scopuri fundamentale:

- § aportul la dezvoltarea democrației și a instituțiilor democratice;
- § aportul la apărarea drepturilor omului;
- § elaborarea unui program educational pentru scoli; citirea lectiilor publice indreptate spre cresterea nivelului de constientizare a pericolului fenomenului coruptiei;
- § promovarea campaniei de constientizare de catre public a pericolului coruptiei pentru dezvoltarea societatii
- § aportul la dezvoltarea societății civile.
- § aportului la perfecționarea bazei legislative;
- § aportul la desfășurarea cinstită a alegerilor naționale și locale;
- § aportul la dezvoltarea autoadministrării locale;
- § contribuirea la combaterea traficului de oameni și a șomajului;
- § aportul la egalarea drepturilor dintre femei și bărbați;
- § aportul la apărarea drepturilor copiilor și tineretului;
- § aportul la dezvoltarea socială a Moldovei și la apărarea păturilor social-vulnerabile a populației.

Iachimov S., Stoianov S.

Corupția în Moldova și lupta cu ea / Iachimov S., Stoianov S.; Institutul pentru Democrație. – Comrat, Institutul pentru Democrație, 2007. –28 p. 300 ex.

CZU 328.185(478)

CORUPȚIA ÎN MOLDOVA

Una din prioritățile actuale ale reformelor economice, politice și sociale din Republica Moldova este prevenirea și combaterea corupției. Privită obiectiv, inclusiv prin prisma fenomenului corupției, tranziția politică, socială și economică din perioada ce s-a scurs de la declararea independenței statului a avut un impact dezastruos asupra calității guvernării și dezvoltării țării.

Corupția este un fenomen complex, multistructural și multidimensional, un fenomen economic, social și politic, a cărui complexitate este determinată de diverse cauze, care pot fi grupate în: economice, instituționale, de ordin legal, politice, sociale și morale.

La baza cuvintului «corupție» se află cuvântul latin «corruptio», ceea ce înseamnă în traducere directă «stricăciune, mită». În general, această interpretare oferă o imagine generală despre ceea ce reprezintă, de fapt, corupția - stricare sau coroziune a autorităților prin mituirea lor¹.

Republica Moldova ocupă locuri foarte joase pe scara mondială în ceea ce privește nivelul corupției. În Raportul pentru anul 2006 al Transparency International, din 163 țări incluse în sondaj, Moldova a ocupat locul puțin prestigios - 81, plasându-se între Lesotho și Morocco². Conform Raportului, indicele corupției în Moldova a constituit 3,2 puncte, ceea ce este cu 0,3 mai mult decât în anul 2005. Din alte republici ai fostei URSS - Belarusi se află pe locul 151, Ucraina - pe locul 104, Rusia - pe locul 127, Azerbaijan - 130, Tajikistan - 149, Turkmenistan - 150, Armenia- 94.

Convenția O.N.U. împotriva corupției (New York, 31 octombrie 2003) definește corupția agenților publici naționali ca acțiune de a solicita sau de a accepta, direct sau indirect, un folos necuvenit pentru sine sau pentru o altă persoană, cu scopul de a îndeplini ori de a se abține de la întreprinderea unui act în exercițiul funcțiilor sale oficiale.

¹ Stoianov S. Corupția în Moldova și lupta cu ea// Buletinul clinicilor juridice. 2007. № 5. P.17.

² <http://www.transparency.org>

Conform Convenției Civile despre Corupție (Strasbourg, 4 noiembrie 1999), corupția este „faptul de a solicita, de a oferi, de a da sau de a accepta, direct sau indirect, un comision ilicit sau un alt avantaj necuvenit sau promisiunea unui asemenea avantaj necuvenit, care afectează exercitarea normală a unei funcții sau comportamentul cerut beneficiarului comisionului ilicit sau al avantajului necuvenit, sau al promisiunii unui asemenea avantaj necuvenit”³.

Convenția penală privind corupția (Strasbourg, 27 ianuarie 1999) definește corupția în cele două modalități de săvârșire a ei - activă și pasivă.

Corupția activă este "promisiunea, oferirea sau darea, cu intenție, de către orice persoană, direct sau indirect, a oricărui folos necuvenit, către un funcționar public, pentru sine ori pentru altul, în vederea îndeplinirii ori abținerii de la a îndeplini un act în exercițiul funcțiilor".

Corupția pasivă este "solicitarea ori primirea, cu intenție, de către un funcționar public, direct sau indirect, a unui folos necuvenit, pentru sine ori pentru altul sau acceptarea unei oferte ori promisiuni a unui astfel de folos, în vederea îndeplinirii ori abținerii de la a îndeplini un act în exercițiul funcțiilor sale".

Potrivit convenției numite, aceste fapte constituie corupție dacă sînt săvârșite de funcționari publici naționali, străini, parlamentari naționali, străini și ai adunărilor parlamentare internaționale, funcționari internaționali, precum și de persoane care reprezintă organizații internaționale. De asemenea, corupția ține atît de sectorul public, cît și de cel privat.

În legislația Republicii Moldova, noțiunea de corupție este formulată în Legea privind combaterea corupției și protectionismului din 27.06.1996. Corupția - fenomen antisocial, ce se manifestă prin acordul ilegal a două părți, una dintre care propune sau promite avantaje sau bunuri ce sunt neadmise de lege, iar cealaltă parte, ce lucrează pentru stat, consimte să le primească sau le primește în

³ Hotărîrea Parlamentului Republicii Moldova despre aprobarea Strategiei naționale de prevenire și combatere a corupției și Planul de acțiuni pentru realizarea Strategiei naționale de prevenire și combatere a corupției nr. 421 - XV din 16 decembrie 2004, a intrat în vigoare la 21.01.2005// Monitorul Oficial nr. 13 - 16/58 din 21.01.2005

schimbul efectuării sau neefectuării unor lucrări sau oferirii/ neoferirii anumitor servicii, legate de activitatea profesională, ce conține elemente de crimă stipulate în Codul Penal⁴.

Corupția, amploarea ei, specifica și dinamica ei reprezintă o consecință a problemelor generale sociale, politice și economice la nivel de stat. Nivelul corupției întotdeauna crește când țara se află în perioada modernizării. Republica Moldova trăiește la etapa actuală nu doar o simplă modernizare, ci o restructurare completă a tuturor proceselor economice, sociale și politice la nivel de stat. Din aceste considerente, nu este de mirare că ea urmează calea modernizării conform regulilor de dezvoltare socială, inclusiv celor care au consecințe negative.

Pentru Moldova modernă sunt caracteristice următoarele cauze ale corupției:

1) un număr mare de verificări exercitate de organele de stat de control. Astăzi, conform statisticii oficiale, o întreprindere este verificată în mediu de 17 ori pe an. Neoficial, acest număr atinge 33 vizite pe parcursul unui an⁵;

2) segmentarea aparatului de stat, ceea ce duce la conflictul de competente, adică la situația când câteva organe de stat au competența să rezolve unele și aceleași, sau întrebări asemănătoare. Astfel, numărul total de organe de stat ce efectuează controlul în Moldova ajunge până la 60. De exemplu, conform legislației, documentația financiară a întreprinderii o pot controla: colaboratorii organelor fiscale ale Cent-rul de Combatere a Crimelor Economice și a Corupției (CCCEC), inspectoratului muncii, organelor vamale, etc.;

3) neajunsurile legislației. Legislația în vigoare a Republicii Moldova este foarte puternic forma lizată și creează posibilitatea de apariție și dezvoltare a birocrăției; iar birocrăția, evident, duce la corupție.

4) Instabilitatea economică, adesea însoțită de crize economice. Scăderea bruscă în economiei și lipsa încrederii în ziua de

⁴ Legea Republicii Moldova privind combaterea corupției și protecționismului nr. 900 din 27.06.1996, a intrat în vigoare la 22.08.1996// Monitorul Oficial nr. 56/542 din 22.08.1996, art. 2.

⁵ Каращук Л. и др. Честный бизнес- ключ к успеху. Кишинев. Transparency International-Moldova, 2006. С. 18

mîine, fiind combinată cu nivelul foarte jos de salarizare al lucrătorilor instituțiilor de stat, duce la căutarea de către administratori a mijloacelor alternative de venit, pe care le oferă funcția lor profesională;

5) Polarizarea extrem de evidențiată a societății de astăzi în bogați și săraci. Astăzi în Moldova practic lipsește clasa socială medie, iar, în loc de aceasta, se observă oameni puțini ce dețin foarte multe mijloace bănești, pe cînd marea majoritate trăiește sub limita sărăciei. Aceasta duce la faptul că orice persoană ce a reușit să ocupe o poziție anumită în aparatul de stat tinde să ajungă la treptele superioare ale scării sociale;

6) Cote înalte de impozitare. De exemplu, de pe venit, întreprinzătorul trebuie să plătească impozit (taxa valoare adăugată - TVA), ceea ce, fiind combinat cu alte impozite, formează o sumă mare;

7) Nivelul jos de educație juridică și, respectiv, lipsa conștiinței legale la întreprinzători și la funcționarii de stat. Cunoașterea drepturilor proprii și obligațiilor - iată arma principală a populației contra funcționarilor corupți;

8) Lipsa pachetului de garanții economic-sociale al funcționarilor de stat. Nivelul de salarizare jos, lipsa locului de trai, preturi înalte la serviciile medicale, bătrînetea neasigurată - toate acestea cauzează mituirea funcționarilor de stat și corupția lor;

9) Lipsa accesului liber la informație îi impune pe cetățeni și pe agenții economici să mituiască funcționarii de stat. De exemplu, avînd informația despre o licitație, agentul economic poate oferi mită funcționarului responsabil ca acela să nu comunice concurenților potențiali despre timpul de petrecere al licitației. Toate cele menționate cauzează pierderi enorme economiei naționale și duc la proliferarea economiei ilegale⁶.

⁶ Stoianov S. Corupția în Moldova și lupta cu ea// Buletinul clinicilor juridice. 2007. № 5. P.17-18.

CONSECINȚELE CORUPȚIEI

Datele statistice oficiale, precum și cele prezentate de organizațiile neguvernamentale specializate în domeniu, rezultatele cercetărilor științifice, sociocriminologice, informațiile organelor de drept, datele statisticii judiciare, publicațiile din mass-media impun constatarea faptului că fenomenul corupției a afectat domeniile: politic și instituțional, economic, judiciar și de drept, de instruire și educație, de asistență socială și medicală, investițional și de comerț internațional, subminând grav statalitatea Republicii Moldova.

Impactul economic al corupției se manifestă în diverse moduri. Tergiversarea birocratică la întocmirea documentelor, incapacitatea statului de a asigura securitatea producătorilor, lobbyismul, protecționismul, traficul de influență, concurența neloială, reglementările și controalele de stat excesive, ce afectează mecanismele economiei de piață și libera concurență, descurajând potențialii investitori și inițiativa de întreprinzător, duc la creșterea costului proiectelor publice, la diminuarea eficienței economice, la extinderea evaziunii fiscale, la reducerea plăților la buget și la dezvoltarea economiei subterane.

Efectele social-politice ale corupției se manifestă prin degradarea funcțională, politică și morală a autorităților publice centrale și locale, care este o rezultată a extinderii corupției politice, prin diminuarea competenței politice transparente și responsabile, prin pauperizarea populației și creșterea tensiunii sociale.

În activitatea executivului, corupția are drept efect calitatea diminuată a administrației publice; un sistem de decizii neoficiale; legături strânse între crima organizată, funcționarii publici și politicienii corupți etc.⁷

⁷ Hotărârea Parlamentului Republicii Moldova despre aprobarea Strategiei naționale de prevenire și combatere a corupției și Planul de acțiuni pentru realizarea Strategiei naționale de prevenire și combatere a corupției nr. 421 - XV din 16 decembrie 2004, a intrat în vigoare la 21.01.2005//Monitorul Oficial nr. 13 - 16/58 din 21.01.2005

LUPTA CU CORUPȚIA

Contracarea corupției este un proces de lungă durată. Acest fenomen nu poate fi extirpat, însă poate fi și trebuie diminuat printr-un control riguros, prin aplicarea unor măsuri de prevenire, care să vizeze factorii criminogeni și înlăturarea condițiilor care generează corupția, cât și prin depistarea nemijlocită a actelor de corupție, tragerea la răspundere juridică a vinovaților, în temeiul legislației. Este absolut necesară completarea măsurilor de prevenire și contracare cu acțiuni de educare a populației în spiritul intoleranței față de actele de corupție și de obținere a sprijinului ei în campania anticorupție promovată de autoritățile publice.

Politica îndreptată împotriva corupției trebuie neapărat să devină o parte indispensabilă a politicii statului și să fie în centrul atenției statului. În practică, aceasta înseamnă că trebuie imediat elaborat și implementat programul complex anti-corupție care ar evolua într-un program permanent de luptă cu corupția menit să limiteze și să stopeze creșterea ei. Elaborarea și realizarea unui asemenea program trebuie să fie bazată pe înțelegerea corectă și exactă a ceea ce este corupția, analiza greșelilor și nereușitelor comise pe parcursul luptei cu corupția și analiza cauzei lor, conștientizarea cauzelor existente și limitelor, crearea principiilor clare și productive de luptă cu ea.

La momentul actual, prin Hotărârea Parlamentului Republicii Moldova din 16 decembrie 2004 a fost aprobată Strategia națională de prevenire și combatere a corupției. Scopul strategiei constă în scăderea nivelului de corupție și prevenirea apariției amenințării pentru dezvoltarea economică și socială a statului democratic bazat pe drept.

O protecție foarte efektivă a principiilor transparenței este asigurată de unirea cetățenilor în organizații sociale create special în aceste scopuri. Asemenea organizații sunt menite să sporească responsabilitatea cetățenilor și să mărească nivelul lor de conștiință socială cât în țară, atât și peste hotarele ei. Corporațiile financiare puternice nu cunoschore și corupția pentru ele reprezintă o formă comună de desfășurare a afacerilor, de aceea lupta cu corupția trebuie

efectuată pe plan mondial. Dacă poporul nu întreprinde nimic pentru păstrarea democrației, dacă el duce lipsă de curaj social și încredere în Guvernul ales, atunci democrația inevitabil va deveni prada corupției.

Evident, evoluția societății și a statului bazat pe drept presupune în primul rînd și evoluția morală a societății. Cetățenii, conștientizînd și asimilînd în practică procesele vitale, elaborează cultura lor proprie de interrelatii sociale. Acum, însă, este esențial să umplem vidul format nu prin imitarea idealurilor capitaliste, ci cu idei și tendințe, ce corespund unui nou concept de percepere a responsabilității sociale prin perfecționarea proprie în conformitate cu punctele de reper morale stabilite.

În Moldova, organizațiile non-guvernamentale înregistrează o creștere a activității în procesul de luptă cu corupția.

ANEXE

LEGE

Privind combaterea corupției și protecționismului

nr. 900 adoptat: 27.06.96

Monitorul Oficial nr 056 din: 22.08.96 articolul: 542

Capitolul I

DISPOZIȚII GENERALE

Articolul 1. Scopul prezentei legi

Prin prezenta lege se urmărește apărarea drepturilor și libertăților cetățenilor, intereselor publice, asigurarea securității statului, funcționării și exercitării conforme Constituției și altor legi a puterilor legislative, executive și judecătorească, a organelor de administrare și a atribuțiilor funcționarilor publici și ale persoanelor asimilate lor prin preîntîmpinarea, depistarea și curmarea infracțiunilor legate de corupție, prin înlăturarea consecințelor acestora și pedepsirea vinovaților, precum și prin preîntîmpinarea, depistarea și curmarea protecționismului.

Articolul 2. Noțiuni

În sensul prezentei legi:

corupția este un fenomen antisocial ce reprezintă o înțelegere nelegală între două părți, una propunînd sau promițînd privilegii sau beneficii nelegitime, cealaltă, antrenată în serviciul public, consimțînd sau primindu-le în schimbul executării sau

neexecutării unor anumite acțiuni funcționale ce conțin elemente ale infracțiunii prevăzute în Codul penal;

protecționismul este o acțiune sau o inacțiune a factorului de decizie vizînd protejarea în rezolvarea unor probleme a persoanelor interesate, prin atitudine favorabilă față de ele, indiferent de motivele de care s-a condus, care nu conține elemente ale infracțiunii.

Articolul 3. Subiecții actelor de corupție și de protecționism

Subiecți ai actelor de corupție și de protecționism se consideră: funcționarii cărora li se acordă permanent sau provizoriu, în virtutea legii, prin numire, prin alegere, fie în virtutea unei însărcinări, anumite drepturi și obligații în vederea exercitării funcțiilor într-un serviciu public sau într-o altă instituție, ori într-o întreprindere sau organizație de stat, funcționarii care exercită acțiuni administrative de dispoziție și organizatorico-economice, persoanele cu înalte funcții de răspundere al căror mod de numire sau de alegere este reglementat de Constituție și de legi organice, precum și persoanele cărora persoana cu funcție de răspundere le-a delegat împuternicirile sale, care au comis acțiuni ilegale pasibile, conform legislației în vigoare, de sancționare disciplinară, administrativă sau penală.

Articolul 4. Sfera de acțiune a prezentei legi

Sub incidența prezentei legi cad relațiile la care participă autoritățile publice, funcționarii publici, funcționarii din alte instituții, din întreprinderi și organizații de stat de subordonare centrală și locală, precum și alte persoane abilitate cu exercitarea funcțiilor de administrare, a căror activitate este reglementată de legislația în vigoare.

Articolul 5. Autoritățile publice abilitate cu combaterea corupției și protecționismului

(1) Autoritățile publice exercită combaterea corupției și protecționismului în limitele competenței lor atribuite de legislația în vigoare.

(2) Sistemul specializat de combatere a corupției și protecționismului include subdiviziunile specializate ale Centrului pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției, Serviciului de Informații și Securitate al Republicii Moldova, Procuraturii Generale, Curții de Conturi.

Capitolul II

MĂSURILE DE PREÎNȚIMPINARE A CORUPȚIEI ȘI PROTECȚIONISMULUI

Articolul 6. Garanțiile de stat pentru preîntîmpinarea corupției și protecționismului

Preîntîmpinarea corupției și protecționismului se realizează prin:

- a) reglementarea juridică strictă a activității autorităților publice, asigurarea publicității acestei activități și a controlului de stat și obștesc asupra ei;
- b) perfecționarea structurii serviciului public și procedurii de soluționare a problemelor ce vizează interesele persoanelor fizice și juridice;
- c) asigurarea funcționarilor publici cu salariu de la bugetul de stat și cu privilegii în mărimea corespunzătoare competenței și răspunderii lor, fapt care ar oferi acestora și familiilor lor un nivel de trai destoinic;
- d) ocrotirea de către stat, inclusiv de către autoritatea judecătorească, a drepturilor și intereselor legitime ale persoanelor abilitate cu exercitarea funcțiilor de administrare;
- e) restricția, în temeiul legislației în vigoare, a unor drepturi și libertăți ale funcționarilor publici în măsura în care faptul acesta este necesar pentru apărarea regimului constituțional, drepturilor și intereselor legitime ale persoanelor fizice și

juridice, precum și ale organizațiilor nestatale și asociațiilor obștești, care beneficiază de serviciile autorităților publice;

f) efectuarea unor măsuri speciale de control financiar și fiscal pentru neadmiterea legalizării (spălării) de mijloace acumulate nelegitim în vederea mituirii persoanelor abilitate cu exercitarea funcțiilor de administrare;

g) repunerea în drepturi a persoanelor fizice și juridice față de care s-a comis o injustiție și lichidarea altor consecințe periculoase ale corupției și protecționismului.

Articolul 7. Exigențe speciale față de funcționar

(1) La angajarea în funcție persoana va accepta benevol restricțiile impuse prin prezenta lege și prin alte acte normative pentru a nu fi comise acțiuni ce pot conduce la folosirea serviciului și a autorității lui în interese personale, de grup și în alte interese decât cele de serviciu.

(2) Funcționarul nu are dreptul:

a) să intervină, făcând uz de situația sa de serviciu, de autoritatea și de legăturile generate de această situație, în activitatea altor organe de stat și nestatale, dacă faptul nu ține de îndatoririle sale de serviciu;

b) să participe cu drept de vot sau de decizie la examinarea și soluționarea problemelor ce vizează interesele sale personale sau interesele rudelor sale apropiate;

c) să dea preferință neîntemeiată unor persoane fizice sau juridice la elaborarea și emiterea de decizii;

d) să acorde oricărei persoane orice sprijin neprevăzut de actele normative în activitatea ei de întreprinzător și de altă natură, să fie însărcinată cu afaceri al unor terți în autoritatea publică în care lucrează sau care i se subordonează, sau a cărei activitate o controlează;

e) să folosească în interese personale și de grup informația obținută în virtutea atribuțiilor sale de serviciu dacă aceasta nu este pasibilă de divulgare;

f) să refuze acordarea către persoane fizice și juridice a informației permise prin acte normative, să trăgăneze furnizarea ei ori să le dea informație eronată sau selectivă;

g) să transmită către fondurile electorale ale unor candidați și organizații social-politice mijloace financiare și materiale aparținând statului;

h) să încalce procedura, stabilită prin acte normative, de examinare și soluționare a adresărilor persoanelor fizice și juridice, precum și a altor probleme ce țin de competența sa;

i) să facă pariuri și mize la hipodrom, să participe la alte jocuri de hazard cu bani și cu alte valori.

Articolul 8. Interdicții

(1) Funcționarului i se interzice:

a) să primească pentru îndeplinirea atribuțiilor de serviciu orice recompensă, sub formă de bani, de servicii etc., de la orice persoană fizică și juridică, precum și de la organizații nestatale și asociații obștești;

b) să primească, în virtutea situației sale sociale, daruri și servicii, cu excepția semnelor de atenție simbolice, conform normelor de politețe și de ospitalitate recunoscute, și a suvenirelor simbolice în timpul acțiunilor de protocol și a altor acțiuni oficiale, a căror valoare nu depășește un salariu minim. Darurile a căror valoare depășește un salariu minim oferite fără știrea sa ori primite pentru îndeplinirea

atribuțiilor de serviciu de la persoane fizice și juridice din alte țări se transmit într-un fond special de stat în modul prevăzut de legislație;

c) să accepte invitații de a efectua călătorii turistice, de tratament și de reconfortare etc. în republică și în alte țări pe contul persoanelor fizice și juridice din țară și din străinătate, cu excepția călătoriilor întreprinse la invitația rudelor apropiate sau în cazurile prevăzute de acorduri internaționale;

d) să folosească în interese personale, de grup și în alte interese decât cele de serviciu localurile, mijloacele de transport și de telecomunicație, tehnica electronică de calcul, banii și alte bunuri din patrimoniul statului, puse la dispoziția lui pentru exercitarea funcțiilor de serviciu, dacă faptul nu este prevăzut de alte acte normative;

e) să beneficieze de privilegii ca să obțină pentru sine și pentru alte persoane credite și împrumuturi, ca să procure hârtii de valoare, bunuri imobiliare și alte bunuri, profitând de situația sa de serviciu;

f) să întreprindă alte acțiuni, profitând de situația de serviciu, pentru a obține venituri și avantaje materiale sau de altă natură, precum și să primească servicii nelegitime.

(2) Membrii familiei funcționarului nu au dreptul să primească daruri și servicii, invitații în călătorii turistice, de tratament și de reconfortare etc. pe contul persoanelor fizice și juridice din republică și din străinătate cu care funcționarul are legături de serviciu. Funcționarul este obligat să transmită, în modul prevăzut de legislația în vigoare, în fondul special de stat, bunurile primite ilegal de familia sa.

(3) Încălcarea de către funcționar a interdicțiilor specificate în prezentul articol, dacă acesta nu constituie un fapt penal sancționabil, atrage după sine destituirea.

Articolul 9. Alte măsuri de preîntâmpinare a corupției și protecționismului

Prin legislația serviciului public, precum și prin actele normative privind alți subiecți eventuali ai corupției și protecționismului, pot fi stabilite suplimentar la prevederile art.7 și 8 și alte măsuri de preîntâmpinare a corupției și protecționismului.

Articolul 10. Controlul financiar în preîntâmpinarea corupției

(1) La încadrarea în serviciu și ulterior în fiecare an, persoana este obligată să prezinte, în condițiile legii declarație cu privire la venituri și proprietate.

(2) Organele Centrului pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției, ale Serviciului de Informații și Securitate, ale Procuraturii Generale, ale Serviciului Fiscal de Stat, Curtea de Conturi și alte organe abilitate cu funcții de control de stat au dreptul să ia cunoștință de declarațiile depuse la autoritățile administrației publice, să primească, în caz de necesitate, copiile acestor declarații și să utilizeze informația obținută numai în limitele competenței lor.

Capitolul III

RĂSPUNDEREA PENTRU ACTELE DE CORUPȚIE ȘI DE PROTECȚIONISM

Articolul 11. Răspunderea pentru actele de corupție și de protecționism

(1) Funcționarii vinovați de săvârșirea actelor de corupție sînt trași la răspundere în conformitate cu Codul penal și destituiți, cu privarea de dreptul de a ocupa funcții în serviciul public în decursul a 5 ani.

(2) Funcționarii vinovați de săvârșirea unor acte de protecționism sînt trași la răspundere administrativă și destituiți.

Articolul 12. Răspunderea conducătorilor de autorități publice, de alte instituții, de întreprinderi și organizații de stat pentru nerespectarea prezentei legi

(1) Conducătorii de autorități publice, de alte instituții, de întreprinderi și organizații de stat sînt obligați să ia măsurile de rigoare față de funcționarii din subordine vinovați de săvîrșirea unor acte de corupție și de protecționism și să le aducă la cunoștința autorităților prevăzute la art.5 alin.(2).

(2) Eschivarea intenționată a conducătorilor de autorități publice, de alte instituții, întreprinderi și organizații de stat de la măsurile prevăzute la alin.(1) atrage după sine și răspunderea conform legislației în vigoare.

Capitolul IV

LICHIDAREA CONSECINTELOR ACTELOR DE CORUPȚIE ȘI DE PROTECȚIONISM

Articolul 13. Urmărirea averii dobîndite nelegitim sau a valorii serviciilor acordate nelegitim

În toate cazurile de îmbogățire prin acte de corupție, averea dobîndită nelegitim și valoarea serviciilor acordate nelegitim trebuie să fie transferate în beneficiul statului, conform deciziei instanței de judecată.

Articolul 14. Anularea actelor și acțiunilor săvîrșite prin corupție și protecționism

Actele și acțiunile săvîrșite prin corupție și protecționism sînt pasibile de anulare de către autoritatea sau factorul de decizie abilitați cu adoptarea sau anularea actelor respective, ori de către instanța de contencios administrativ competentă, la cererea Centrului pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției, a persoanelor fizice sau juridice interesate ori a procurorului.

Capitolul V

DISPOZIȚII FINALE

Articolul 15. Supravegherea asupra executării prezentei legi

Supravegherea asupra executării întocmai și uniforme a prezentei legi este exercitată de Procurorul General și de procurorii din subordine.

Articolul 16. Controlul asupra executării prezentei legi

Comisia parlamentară pentru securitatea statului și asigurarea ordinii publice va exercita controlul asupra executării prezentei legi și va coordona activitatea autorităților publice abilitate cu combaterea corupției și protecționismului.

Articolul 17. Intrarea în vigoare

Prezenta lege intră în vigoare la data publicării.

Articolul 18. Aducerea actelor normative în conformitate cu prezenta lege

Guvernul, în termen de o lună de la data publicării:

- va prezenta Parlamentului propuneri pentru aducerea legislației în vigoare în conformitate cu prezenta lege;
- va aduce actele sale normative în conformitate cu prezenta lege.

PREȘEDINTELE PARLAMENTULUI

Petru LUCINSCHI

Chișinău, 27 iunie 1996.

LEGE

Cu privire la Centrul pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției

nr. 1104 adoptat: 06.06.2002

Monitorul Oficial nr 091 din: 27.06.2002 articolul: 668

Prezenta lege stabilește cadrul juridic, principiile de activitate, atribuțiile, obligațiile și drepturile Centrului pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției, precum și condițiile serviciului în organele lui.

Capitolul I DISPOZIȚII GENERALE

Articolul 1. Centrul pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției

Centrul pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției (denumit în continuare Centru) este un organ de ocrotire a normelor de drept, specializat în contracararea infracțiunilor economico-financiare și fiscale, precum și a corupției.

Articolul 2. Cadrul juridic

Cadrul juridic al activității Centrului îl constituie Constituția Republicii Moldova, prezenta lege, alte acte normative, precum și tratatele internaționale la care Republica Moldova este parte.

Articolul 3. Principiile de activitate

Centrul își desfășoară activitatea pe principiile: a) legalității; b) respectării drepturilor și libertăților fundamentale ale omului; c) oportunității; d) îmbinării metodelor și mijloacelor publice și secrete de activitate; e) îmbinării conducerii unipersonale și colegiale; f) colaborării cu alte autorități publice, cu organizații obștești și cu cetățeni.

Articolul 4. Structura Centrului

(1) Centrul reprezintă un organ unitar centralizat, constituit din aparat central și subdiviziuni teritoriale.

(2) Structura Centrului, numărul și reședința subdiviziunilor teritoriale și raza lor de activitate se aprobă de Guvern, la propunerea directorului Centrului.

(3) Centrul și subdiviziunile lui teritoriale sînt persoane juridice, dispun de conturi trezoreriale și de alte atribute necesare.

(4) Subdiviziunile teritoriale pot fi amplasate astfel încît să nu corespundă organizării administrativ-teritoriale a Republicii Moldova.

Capitolul II ATRIBUȚIILE, OBLIGAȚIILE ȘI DREPTURILE CENTRULUI

Articolul 5. Atribuțiile Centrului

(1) În atribuțiile Centrului intră: a) preîntîmpinarea, depistarea, cercetarea și curmarea contravențiilor și infracțiunilor economico-financiare și fiscale; b) contracararea corupției și protecționismului; c) contracararea legalizării bunurilor și spălării banilor obținuți ilicit. d) efectuarea expertizei anticorupție a proiectelor de acte legislative și a proiectelor de acte normative ale Guvernului în vederea corespunderii lor cu politica statului de prevenire și combatere a corupției.

(2) Atribuțiile Centrului sînt exhaustive și nu pot fi modificate sau completate decît prin lege.

Articolul 6. Obligațiile Centrului

În executarea atribuțiilor, Centrul este obligat: a) să activeze în strictă conformitate cu Constituția Republicii Moldova, cu prezenta lege și cu alte acte normative; b) să întreprindă acțiuni operative de investigații în conformitate cu legislația; c) să întreprindă acțiuni de preîntîmpinare, depistare și contracarare a corupției și a protecționismului, inclusiv prin efectuarea expertizei anticorupție a proiectelor de acte legislative și a proiectelor de acte normative ale Guvernului, cu respectarea principiilor, criteriilor și procedurii de efectuare a acesteia; d) să efectueze urmărire penală în cazul infracțiunilor a căror contracarare ține de competența sa; e) să efectueze proceduri în cazul contravențiilor administrative, atribuite competenței sale; f) să exercite revizii economico-financiare și controale fiscale și să aplice sancțiuni în conformitate cu legislația; g) să întreprindă acțiuni în vederea reparării prejudiciilor cauzate statului prin infracțiuni a căror contracarare ține de competența sa; h) să primească și să înregistreze declarații, comunicări, sesizări și alte informații privind infracțiunile, să le verifice în conformitate cu legislația; i) să asigure securitatea activității și protecția angajaților săi în executarea obligațiilor de serviciu; j) să întreprindă, în limitele competenței, acțiuni de contracarare a legalizării bunurilor și spălării banilor obținuți ilicit; k) să întreprindă acțiuni de asigurare a integrității bunurilor fără stăpîn, depistate de organele sale, pînă la transmiterea lor în posesiune organului de resort; l) să asigure pregătirea, reciclarea și perfecționarea cadrelor; m) să țină, în conformitate cu legislația, evidența persoanelor supuse serviciului militar care sînt în serviciul Centrului în calitate de colaboratori; n) să asigure protecția și păstrarea informației care constituie secret de stat, bancar și comercial, precum și a altor secrete apărute prin lege, care au devenit cunoscute în executarea atribuțiilor. Această informație poate fi prezentată altor autorități publice în condițiile legii.

Articolul 7. Drepturile Centrului

(1) În exercitarea atribuțiilor și obligațiilor, Centrul are dreptul:

- a) să întreprindă acțiuni operative de investigații, să atragă la colaborare confidențială cetățeni și lucrători titulari, să utilizeze documente de acoperire și să dispună de izolator de detenție provizorie, în condițiile legii;
- b) să efectueze urmăririi penale;
- c) să întocmească procese-verbale privind contravențiile administrative ce țin de competența sa;
- d) să rețină, în condițiile legii, persoanele bănuite de comitere de infracțiuni a căror examinare ține de competența sa, să le ceară lămuriri, să le supună percheziției corporale, să le stabilească identitatea, să ridice obiectele și documentele, să întreprindă alte acțiuni prevăzute de lege;
- e) să dispună, în legătură cu examinarea cererii sau comunicării, înregistrate în modul stabilit, despre infracțiunile ce țin de competența sa ori în legătură cu urmărirea penală a acestor infracțiuni, efectuarea unor revizii economico-financiare și unor controale fiscale asupra persoanelor juridice, precum și asupra persoanelor fizice subiecte ale activității de întreprinzător, indiferent de tipul de proprietate și genul de activitate; în cadrul reviziilor și controalelor să sigileze casierile și aparatele de casă, încăperile și

locurile de păstrare a documentelor, a mijloacelor bănești și a bunurilor materiale. Regulamentul efectuării reviziilor se aprobă de Guvern;

f) să dispună de drepturile autorităților fiscale, iar angajații săi - de drepturile funcționarului fiscal, inclusiv de dreptul de a calcula obligația fiscală și de a o executa silit, în modul stabilit de legislația fiscală;

g) în cazul efectuării reviziilor economico-financiare și controalelor fiscale, urmăriri penale, să aibă acces liber, iar în caz de impediment, să pătrundă în încăperile, pe teritoriul sau pe loturile de pământ ale persoanelor juridice, precum și a persoanelor fizice, subiecte ale activității de întreprinzător, indiferent de locul amplasării (cu excepția reprezentanțelor diplomatice și instituțiilor consulare ale altor state); să efectueze, în prezența proprietarului sau a reprezentantului acestuia, iar în cazul absenței ori refuzului lor, în prezența reprezentantului autorității publice locale, cercetarea acestor obiective, inclusiv a mijloacelor de transport, să verifice și/ori să ridice obiectele, bunurile și documentele. Pătrunderea în locuință fără acordul locatarilor se efectuează în cazul executării unui mandat de arest sau a unei hotărâri judecătorești;

h) să suspende operațiunile persoanelor juridice, precum și ale persoanelor fizice subiecte ale activității de întreprinzător, pe conturi în bănci și în alte instituții financiare și să sechestreze mijloacele bănești, bunurile materiale, datoriile debitoare și alte active ale acestor persoane în cazul depistării unor fapte de activitate economică ilicită, neonorării obligațiilor față de buget sau să sisteze executarea operațiunilor financiare limitate sau suspecte;

i) să solicite și să primească din partea autorităților publice, instituțiilor financiare, agenților economici și persoanelor fizice informațiile și documentele necesare pentru îndeplinirea atribuțiilor ce îi revin;

j) să efectueze expertize criminalistice și de altă natură, precum și cercetări ce țin de competența sa, să solicite autorităților publice, întreprinderilor, organizațiilor și instituțiilor de stat antrenarea de specialiști și experți la verificări sau expertize, la elucidarea unor probleme de specialitate;

k) să efectueze fotografierea, înregistrarea sonoră și video, dactiloscopia și înregistrarea persoanelor reținute sau ținute sub arest, conform legislației;

l) să ceară conducătorilor obiectivelor supuse controlului inventarierea bunurilor materiale, mijloacelor bănești și verificarea datoriilor reciproce, documentele normativ-tehnice și de evidență prin care se reglementează și se omologhează operațiunile de utilizare a bunurilor materiale și a mijloacelor bănești;

m) să constate încălcarea legislației economico-financiare, fiscale și să aplice sancțiunile prevăzute de lege;

n) să sechestreze și/ori să ridice de la persoanele juridice, precum și de la persoanele fizice subiecte ale activității de întreprinzător, bunurile materiale, inclusiv mijloacele de transport, în cazul:

- lipsei, la momentul transportării, păstrării ori comercializării, a documentelor ce confirmă proveniența lor legală;

- păstrării de bunuri neînregistrate în documentele contabile sau păstrării lor în locuri nedeclarate autorității fiscale;

- o) să ridice, în cazurile ce nu suferă amânare, documentele contabile ale subiecților de antreprenariat, documentele cu falsuri înscrise, bunuri fără stăpîn, obiecte și documente, în baza informațiilor operative, pînă la soluționarea definitivă a cazului;
 - p) să inițieze acțiuni de citare în fața instanței de judecată în conformitate cu legislația;
 - r) să participe la elaborarea și perfecționarea cadrului legislativ vizînd preîntîmpinarea și contracararea infracțiunilor economice și a corupției;
 - s) să solicite și să primească din partea autorităților publice suportul informațional și consultativ necesar efectuării expertizei anticorupție a proiectelor de acte legislative și a proiectelor de acte normative ale Guvernului;
 - t) să înainteze, conform legii, sesizări privind înlăturarea cauzelor și condițiilor care au favorizat comiterea de infracțiuni a căror contracarare ține de competența sa;
 - u) să efectueze schimb de informații despre relațiile economice ale persoanelor juridice și fizice din Republica Moldova cu cele din alte țări în baza tratatelor interstatuale;
 - v) să folosească mijloacele de informare în masă pentru stabilirea circumstanțelor în care s-au comis infracțiunile, precum și pentru urmărirea persoanelor care se eschivează de la urmărire penală și judecată.
- (2) În cazul în care este depistată vreo încălcare a legislației, deciziile și hotărîrile privind calcularea obligațiilor fiscale, privind aplicarea amenzii și altor sancțiuni sînt emise de către conducătorii Centrului și ai subdiviziunilor teritoriale, de adjuncții acestora și sînt executate pe cale extrajudiciară.
- (3) În cazul nerambursării creditelor acordate sub garanția bugetului de stat sau local și dobînzilor aferente, se vor întreprinde măsuri de executare silită, în conformitate cu legislația în vigoare, pentru rambursarea acestora.

Capitolul III

ORGANIZAREA ACTIVITĂȚII CENTRULUI. ATRIBUȚIILE DIRECTORULUI CENTRULUI

Articolul 8. Organizarea activității Centrului

- (1) Centrul este condus de un director, numit de Guvern pe un termen de 4 ani.
- (2) Directorul Centrului (denumit în continuare director) are dreptul să participe la ședințele Guvernului.
- (3) Directorul are adjuncți, numiți și eliberați din funcție de Guvern la propunerea sa.
- (4) În cadrul Centrului se constituie un colegiu a cărui componență numerică și nominală se aprobă de Guvern, la propunerea directorului.
- (5) Centrul este independent în elaborarea programului de activitate și în exercitarea funcțiilor sale.

Articolul 9. Atribuțiile directorului

- (1) Directorul:
 - a) organizează și asigură activitatea Centrului, inclusiv a subdiviziunilor lui teritoriale și a Colegiului, și este responsabil de exercitarea atribuțiilor Centrului;
 - b) stabilește și repartizează atribuțiile adjuncților, șefilor de subdiviziuni din aparatul central;
 - c) determină raza de activitate a subdiviziunilor teritoriale;

- d) aprobă schema de încadrare a aparatului central și a subdiviziunilor teritoriale în conformitate cu structura și în limitele efectivului aprobate de Guvern;
 - e) aprobă planurile de finanțare în limita alocațiilor prevăzute în legea bugetului pe anul respectiv și le înaintează Ministerului Finanțelor spre aprobare;
 - f) aprobă regimul de ordine interioară al Centrului;
 - g) emite, în temeiul și în vederea executării prezentei legi, ordine, dispoziții și instrucțiuni;
 - h) organizează selectarea, repartizarea și instruirea cadrelor;
 - i) asigură regimul de conspirație și confidențialitate;
 - j) acordă grade angajaților Centrului;
 - k) emite ordine de numire și de eliberare din funcție;
 - l) stimulează și sancționează disciplinar angajații conform actelor legislative și altor acte normative;
 - m) reprezintă Centrul în relațiile cu alte autorități publice din țară și cu organe similare din alte state;
 - n) abrogă sau modifică ordinele, deciziile, hotărârile și dispozițiile conducătorilor de subdiviziuni teritoriale în cazul necorespunderii lor legii și altor acte normative.
- (2) Directorul are dreptul:
- a) să delege o parte din atribuțiile sale unor alte persoane cu funcție de răspundere;
 - b) să prezinte Guvernului propuneri de modificare a structurii Centrului, dictate de necesitatea perfecționării activității acestuia din urmă.

Articolul 10. Finanțarea și asigurarea tehnico-materială

Finanțarea și asigurarea tehnico-materială a Centrului se efectuează de la bugetul de stat.

Capitolul IV ANGAJAREA ÎN ORGANELE CENTRULUI

Articolul 11. Angajații Centrului

- (1) Colaborator al Centrului este persoana angajată în funcție în organele acestuia, investită cu drepturi și obligații pentru exercitarea atribuțiilor Centrului, căreia i se acordă grad special, în modul stabilit de prezenta lege.
- (2) În cadrul Centrului lucrează funcționari publici, cărora le sînt conferite grade de calificare conform legislației, precum și personal tehnic.
- (3) La încadrarea în serviciu și ulterior în fiecare an, colaboratorul Centrului este obligat să prezinte, în condițiile legii, declarație cu privire la venituri și proprietate.

Articolul 12. Condițiile de angajare

- (1) Pot fi angajați în organele Centrului cetățeni ai Republicii Moldova apți după calitățile individuale și profesionale, cu studii superioare sau medii speciale financiare, economice, de contabilitate și juridice, a căror stare a sănătății le permite să exercite obligațiile conform funcțiilor deținute.
- (2) Nu pot fi angajate în funcții pentru care se conferă grade speciale persoane în vîrstă de peste 30 de ani, iar în corpul de comandă mediu și superior, de peste 35 de ani. În anumite cazuri pot fi angajate persoane în vîrstă de peste 35 de ani în modul și în condițiile stabilite de Colegiu.
- (3) Angajarea în serviciu este benevolă. Ea se efectuează, conform legislației, pe bază de contract individual de muncă.

(4) La angajare, poate fi stabilit un termen de încercare conform legislației. În acest termen nu se includ zilele de lipsă de la lucru din cauza incapacității temporare de muncă și din alte motive stabilite de legislație.

(5) Pentru a fi angajat în organele Centrului, candidatul trece un control special.

(6) La angajare în serviciu, colaboratorii sînt supuși înregistrării dactiloscopice de stat obligatorii, în conformitate cu legislația.

Articolul 13. Restricții

(1) Nu poate fi angajată în organele Centrului persoana cu antecedente penale, inclusiv stinse, fie absolvită de răspundere penală printr-un act de amnistie, fie declarată, în modul stabilit, ca incapabilă sau limitată în capacitatea de exercițiu.

(2) Angajatul Centrului nu este în drept:

a) să exercite o altă funcție remunerată, cu excepția activității didactice, științifice sau de creație;

b) să desfășoare personal sau prin intermediul unui terț activitate de întreprinzător;

c) să fie membru al organului de conducere al unei întreprinderi;

d) să fie împuternicitul sau reprezentantul unui terț în organele Centrului;

e) să utilizeze în alte scopuri decît cele de serviciu mijloacele financiare, tehnico-materiale, informaționale și alte bunuri ale statului, precum și informația de serviciu;

f) să facă uz de serviciu în interesul unor partide, altor organizații social-politice, unor asociații obștești, inclusiv sindicale, și comunități religioase.

(3) Angajatul Centrului este obligat să transmită în administrare fiduciară unei alte persoane, pe perioada serviciului în organele Centrului, cota sa (pachetul de acțiuni) în capitalul social al întreprinderii, în modul stabilit de lege.

(4) În cazul în care a încălcat prevederile prezentului articol și a comis vreo acțiune incompatibilă cu funcția deținută în Centru, angajatul este concediat, indiferent de vechimea acțiunii.

Articolul 14. Legitimația de serviciu și uniforma

(1) Angajatul Centrului primește legitimație de serviciu, jeton și sigiliu personal de un model și în ordinea stabilită de Centru. Legitimația de serviciu confirmă dreptul angajatului la purtarea și păstrarea armei din dotare și a mijloacelor speciale, alte drepturi și împuterniciri acordate de legislație.

(2) Colaboratorii Centrului poartă uniformă, atribuită gratuit. Modelul uniformei, însemnele, normele de asigurare cu uniformă sînt aprobate de Guvern. Regulile de portuniformă sînt stabilite de director.

Capitolul V

ACORDAREA GRADELOR SPECIALE

Articolul 15. Gradele speciale

(1) Colaboratorii sînt ofițeri și subofițeri. Lor li se conferă următoarele grade speciale:

a) plutonier; b) plutonier major; c) locotenent; d) locotenent major; e) căpitan;

f) maior; g) locotenent-colonel; h) colonel; i) general-maior; j) general-locotenent;

k) general-colonel.

(2) Efectivul de colaboratori și gradele speciale care le corespund sînt următoarele:

a) efectivul de subofițeri: plutonier și plutonier major; b) efectivul de ofițeri inferiori: locotenent, locotenent major și căpitan; c) efectivul de ofițeri superiori: maior,

locotenent-colonel și colonel; d) efectivul de comandă suprem: general-maior, general-locotenent și general-colonel.

(3) Lista funcțiilor din cadrul Centrului și gradele speciale ce le corespund se stabilesc de Guvern.

(4) Gradele speciale ce se conferă colaboratorilor Centrului sînt echivalente gradelor militare sau gradelor speciale respective din alte domenii de activitate.

(5) Gradele speciale se acordă pe viață. La pensionare, gradului special se adaugă cuvintele "în retragere".

Articolul 16. Condițiile generale de acordare a gradelor speciale

(1) Gradele speciale se acordă personal, luîndu-se în considerare calificarea și nivelul de pregătire profesională, vechimea în muncă și funcția, alte condiții stabilite de prezenta lege.

(2) Gradele speciale de la gradul de general-maior în sus, precum și gradul special pentru director se acordă de Președintele Republicii Moldova, la propunerea Prim-ministrului.

(3) Gradele speciale de pînă la gradul de colonel inclusiv se acordă de către director.

(4) Gradele speciale se clasifică în grade speciale inițiale și grade speciale ulterioare.

(5) La numire în funcția pentru care se prevede grad special de la cel de maior în sus, inițial se poate conferi un grad special nu mai înalt de gradul de maior în cazul în care persoana nu a deținut grad de calificare de funcționar public, grad special sau grad militar mai înalt.

(6) Gradele speciale ulterioare se acordă succesiv, în corespundere cu gradul special prevăzut de funcția deținută, la expirarea termenului stabilit de deținere a gradului special precedent.

(7) Gradele speciale ulterioare de pînă la cel de colonel inclusiv pot fi acordate și în perioada de studii în instituții de învățămînt de profil (cu îndreptarea Centrului) în conformitate cu funcția deținută pînă la începutul studiilor. După absolvirea instituției de învățămînt sau a doctoranturii, următorul grad special se acordă indiferent de funcția deținută anterior.

(8) Se interzice stabilirea unui alt mod de acordare a gradelor speciale decît cel prevăzut în prezenta lege.

Articolul 17. Acordarea gradelor speciale inițiale

(1) Gradul special inițial de plutonier se acordă la angajare în organele Centrului și la numire în funcția ce corespunde gradului special de plutonier sau de plutonier major.

(2) Gradul special de locotenent se acordă angajaților cu studii superioare, numiți în funcția ce corespunde gradului special începînd cu cel de locotenent în sus.

(3) Persoanei angajate în organul Centrului și numită în funcție care are grad militar sau grad special al unei alte autorități publice i se acordă gradul special corespunzător gradului militar sau special pe care îl deține dacă, în conformitate cu prezenta lege, nu poate fi acordat un grad special mai înalt.

(4) Condițiile de corespundere a gradelor militare și speciale gradelor speciale ale Centrului se stabilesc de Guvern.

Articolul 18. Jurămîntul

(1) În termen de 10 zile de la data conferirii gradului special inițial, colaboratorul depune următorul jurămînt:

"Încadrându-mă în serviciul Centrului pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției, jur credință poporului Republicii Moldova. Jur să respect cu strictețe Constituția, celelalte legi ale țării, să apăr drepturile și libertățile cetățeanului, să îndeplinesc conștiincios obligațiile de serviciu.

Jur să suport cu destoinicie greutățile, să fiu cinstit, curajos și vigilent, să aplic toate cunoștințele mele la opera de asigurare a securității economice a Republicii Moldova, să păstrez cu strictețe secretul de stat și de serviciu. Dacă încalc acest jurământ, voi purta răspunderea prevăzută de lege ".

(2) Modul de depunere a jurământului este stabilit de directorul Centrului.

Articolul 19. Termenele de deținere a gradelor speciale

(1) Se stabilesc următoarele termene de deținere a gradelor speciale:

- a) plutonier - 1 an;
- b) locotenent - 2 ani;
- c) locotenent major - 3 ani;
- d) căpitan - 3 ani;
- e) maior - 4 ani;
- f) locotenent-colonel - 4 ani.

(2) Pentru gradul special de plutonier major și gradele speciale de la colonel în sus nu se stabilesc termene de deținere.

(3) Pentru colaboratorii cu studii superioare care exercită serviciul în organele Centrului în specialitatea specifică activității Centrului termenul de deținere a gradului special de locotenent este de un an.

(4) Gradul special ulterior corespunzător funcției deținute se acordă după expirarea termenului de deținere a gradului precedent.

Articolul 20. Limita de vîrstă

(1) Colaboratorii se află în serviciul Centrului în următoarele limite de vîrstă:

- a) de la plutonier la căpitan - 45 de ani;
- b) de la maior la colonel - 50 de ani;
- c) general-maiorul - 55 de ani;
- d) general-locotenentul și general-colonelul - 60 de ani.

(2) Funcționarii publici și personalul tehnic se află în serviciul Centrului în limita de vîrstă prevăzută de legislație.

(3) Termenul de aflare în serviciul Centrului peste limita de vîrstă poate fi prelungit, la cerere, cu un termen de pînă la 5 ani de către persoana sau organul împuternicit dacă solicitantul este apt pentru serviciu în Centru în temeiul concluziei comisiei medicale.

(4) Persoanele supuse serviciului militar, angajate în organele Centrului în calitate de colaboratori, se scot de la evidența militară, conform legislației, și se includ în statele de personal ale Centrului.

Articolul 21. Neacordarea în termen a gradului special ulterior

Nu se acordă grad special ulterior colaboratorului:

- a) disponibil - pînă la renumire în funcție;
- b) sancționat disciplinar - pînă la ridicarea sancțiunii;
- c) în a cărui privință se efectuează anchetă de serviciu pentru încălcare a disciplinei de serviciu sau care se află sub urmărire penală ca învinuit - pînă la închiderea anchetei

de serviciu sau clasarea dosarului penal (cu excepția absolvirii de răspundere în baza actului de amnistie) sau pînă la pronunțarea sentinței de achitare. În cazul neconfirmării învinuirii de încălcare a disciplinei de serviciu, clasării dosarului penal pe criterii de reabilitare, pronunțării sentinței de achitare, gradul special ulterior se acordă începînd cu ziua apariției temeiului de acordare.

Articolul 22. Particularitățile conferirii gradelor speciale și calculării vechimii în muncă angajaților transferați în organele Centrului

(1) Funcționarului public transferat într-un organ al Centrului în calitate de colaborator i se confirmă gradul special echivalent celui acordat anterior, indiferent de funcția deținută în cadrul Centrului.

(2) Funcționarului public transferat în cadrul Centrului ca funcționar public i se menține gradul special ori gradul de calificare conferit anterior sau primește un grad de calificare mai înalt dacă funcția din cadrul Centrului este superioară.

(3) Vechimea în muncă în funcția anterioară din autoritatea publică, inclusiv vechimea în activitatea financiară, economică, de contabilitate și juridică, se include în vechimea în muncă din cadrul Centrului.

(4) Vechimea în gradele militare și speciale se include în vechimea în gradul special acordat în organele Centrului.

Capitolul VI

SERVICIUL ÎN CADRUL CENTRULUI

Articolul 23. Drepturile angajatului

(1) În exercitarea obligațiilor de serviciu, angajatul Centrului, în limita împuternicirilor funcției pe care o deține, are dreptul:

a) să primească, în modul stabilit, informația și materialele necesare îndeplinirii obligațiilor;

b) să ia cunoștință de documentele care stabilesc drepturile și obligațiile sale, de criteriile de apreciere a calității serviciului;

c) să ia decizii și/sau să participe la elaborarea proiectelor de hotărîri;

d) să înainteze propuneri de perfecționare a activității Centrului;

e) să participe la concurs pentru a ocupa o funcție vacantă în organele Centrului;

f) să ia cunoștință de materialele din dosarul personal, de avize și de alte documente referitoare la activitatea sa și să prezinte lămuriri pentru a fi anexate la acest dosar;

g) să-și ridice nivelul de profesionalitate din mijloacele Centrului prevăzute în acest scop;

h) să solicite efectuarea unei anchete de serviciu pentru a contesta informațiile care îl lezează în demnitate și în drepturi;

i) să participe la adunările din cadrul Centrului;

j) să dispună de armă din dotare și să aplice forța fizică, mijloacele speciale și arma din dotare în modul și în cazurile prevăzute de prezenta lege;

k) să beneficieze de asigurare financiară, materială, medicală, de pensie și de alte tipuri de asigurări prevăzute de legislație.

(2) Angajatul Centrului beneficiază și de alte drepturi prevăzute de lege.

Articolul 24. Obligațiile angajatului Centrului

(1) Angajatul Centrului este obligat:

a) să respecte Constituția Republicii Moldova, prezenta lege și alte acte normative;

- b) să asigure respectarea și apărarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului;
 - c) să execute ordinele și dispozițiile legale ale șefilor;
 - d) să respecte Regulamentul de ordine interioară al Centrului, modul de utilizare a informației de serviciu, instrucțiunile, alte regulamente și acte normative;
 - e) să păstreze secretul de stat, alte secrete apărute de lege și să nu divulge informația care i-a devenit cunoscută în exercițiul funcțiunii, inclusiv informația referitoare la viața personală, la onoarea și demnitatea cetățeanului.
- (2) Obligațiile de serviciu ale angajatului sînt prevăzute în instrucția de serviciu aprobată de director.
- (3) Se consideră exercițiu al funcțiunii:
- a) executarea prevederilor actelor normative ale Centrului și ale autorităților publice centrale care țin de activitatea acestuia;
 - b) executarea ordinelor și dispozițiilor emise de superiori, în limitele competenței, cu excepția celor evident nelegitime;
 - c) îndeplinirea obligațiilor de serviciu în timpul sau în afara orelor de program în caz de necesitate stringentă, studiul în instituții de învățămînt cu îndreptare din partea Centrului;
 - d) participarea la întruniri, exerciții, competiții și la alte activități al căror inițiator ori participant este Centrul;
 - e) participarea la acțiunile de prevenire și lichidare a consecințelor calamităților naturale, avariilor sau catastrofelor;
 - f) apărarea vieții, sănătății, onoarei și demnității proprii și ale altor persoane;
 - g) deplasarea (tur-retur) la serviciu, executarea misiunii de serviciu sau aflarea la tratament;
 - h) aflarea în calitate de ostatic în legătură cu executarea atribuțiilor de serviciu;
 - i) dispariția fără veste - pînă la declararea dispariției fără veste sau declararea morții în modul stabilit de legislație;
 - j) alte acțiuni declarate de instanța de judecată ca fiind săvîrșite în executarea atribuțiilor de serviciu.

Articolul 25. Atestarea

- (1) Atestarea se efectuează pentru evaluarea nivelului de pregătire profesională și a corespunderii funcției deținute.
- (2) Atestarea are loc de regulă o dată în 3 ani, dar nu mai rar de o dată în 4 ani și cel mai devreme la un an după numire în funcție.
- (3) Modul de atestare este stabilit de Guvern.

Articolul 26. Condițiile și limitele aplicării forței fizice, mijloacelor speciale și armei din dotare

- (1) Colaboratorii Centrului au dreptul, după o pregătire corespunzătoare, să dețină și să folosească arme din dotare și mijloace speciale în limita și în modul stabilit de prezenta lege.
- (2) Aplicarea forței fizice, mijloacelor speciale sau armei din dotare trebuie să fie precedată de un avertisment privind intenția recurgerii la ele cu acordarea unui timp suficient pentru reacția de răspuns, cu excepția cazurilor în care tergiversarea aplicării forței fizice, a mijloacelor speciale și a armei din dotare generează un pericol direct

pentru viața și sănătatea cetățenilor și a colaboratorilor Centrului sau poate conduce la alte urmări grave.

(3) Arma din dotare nu se aplică împotriva femeilor și minorilor, persoanelor de vîrstă înaintată și nici contra oamenilor cu evidente deficiențe fizice, cu excepția cazurilor în care ei săvîrșesc un atac în grup ce amenință viața și sănătatea oamenilor, iar acțiunile de acest fel nu pot fi respinse pe alte căi și cu alte mijloace.

(4) În cazul aplicării forței fizice, mijloacelor speciale sau armei din dotare, colaboratorul Centrului este dator să comunice despre aceasta șefului său direct și procurorului.

(5) Depășirea de către colaboratorul Centrului a atribuțiilor în ceea ce privește aplicarea forței fizice, mijloacelor speciale și armei din dotare atrage răspunderea prevăzută de lege.

(6) Forța fizică, inclusiv procedeele speciale de luptă, se aplică pentru înfrîngerea rezistenței opuse cerințelor legale dacă metodele nonviolente nu asigură îndeplinirea obligațiilor.

(7) Mijloacele de imobilizare (cătușele, bastoanele de cauciuc și substanțele lacrimogene din dotare etc.) se aplică în cazul:

a) respingerii atacurilor asupra colaboratorilor Centrului și altor persoane aflate în exercițiul funcțiunii;

b) reținerii și aducerii în organele Centrului sau în altă încăpere de serviciu a persoanelor ce au săvîrșit infracțiuni, escortării și deținerii persoanelor reținute sau arestate dacă ele nu se subordonează sau opun rezistență colaboratorului Centrului, precum și în cazul în care sînt temeuri pentru a presupune că ele pot evada, pricinui daune persoanelor din preajmă sau lor înseși.

(8) Tipul mijlocului special și intensitatea aplicării se stabilesc de colaboratorul Centrului în funcție de situația creată, de caracterul infracțiunii și de identitatea delincventului.

(9) Arma din dotare este folosită de colaboratorul Centrului ca măsură extremă în următoarele cazuri:

a) pentru autoapărare contra atacurilor ce constituie un pericol real pentru viață sau sănătate, precum și pentru prevenirea capturării prin violență a armei din dotare;

b) pentru respingerea unui atac în grup sau unui atac armat asupra colaboratorilor și altor angajați ai Centrului aflați în exercițiul funcțiunii, precum și pentru respingerea unor atacuri de altă natură ce pun în pericol viața și sănătatea lor;

c) pentru reținerea persoanei care opune rezistență armată sau a delincventului care evadează de sub arest, precum și a unei persoane înarmate care refuză să se subordoneze somației de a depune arma, cînd este imposibilă înfrîngerea rezistenței sau reținerea delincventului pe alte căi și cu alte mijloace.

(10) Efectuarea unei împușcături asupra țintei este considerată aplicare a armei.

(11) Arma poate fi folosită fără avertizare în caz de atac prin surprindere, de atac cu utilizarea tehnicii de luptă, a mijloacelor de transport.

(12) În toate cazurile de aplicare a forței fizice, a mijloacelor speciale și a armei din dotare, colaboratorul Centrului trebuie să ia toate măsurile posibile pentru a asigura securitatea cetățenilor, ca dauna cauzată sănătății, onoarei, demnității și bunurilor lor să fie cît mai mică, precum și pentru a acorda asistență medicală urgentă victimelor.

Articolul 27. Responsabilitatea angajaților

Pentru activități nelegale, angajații Centrului poartă răspundere disciplinară, materială, administrativă și penală în conformitate cu legislația.

Articolul 28. Contestarea acțiunilor angajaților

Contestările acțiunilor întreprinse de angajații Centrului prin care cetățenii sînt lezați în drepturile, libertățile și interesele lor legitime sînt examinate și soluționate conform legislației.

Articolul 29. Repararea daunei cauzate de angajați

În cazul în care angajații Centrului încalcă drepturile, libertățile și interesele legitime ale persoanelor juridice și fizice, Centrul trebuie să ia măsuri pentru restabilirea lor în drepturi și pentru repararea daunei în conformitate cu legislația.

Articolul 30. Stimularea angajaților

(1) Pentru îndeplinirea conștiincioasă a obligațiilor de serviciu, angajații pot fi stimulați prin: a) exprimare de mulțumiri; b) premiere; c) dar de preț; d) acordare a Diplomei de Onoare a Centrului pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției; e) decorare cu insignele: „Eminent al Centrului pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției” sau „Colaborator de onoare al Centrului pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției”; f) anulare, înainte de termen, a unei sancțiuni disciplinare.

(2) Pentru vitejie în exercițiul funcțiunii în vederea asigurării securității economice a Republicii Moldova, pentru alte merite deosebite față de Patrie, angajații pot fi propuși spre decorare cu distincții de stat sau spre acordare de titluri onorifice ale Republicii Moldova în conformitate cu legislația.

(3) Regulamentul insinelor „Eminent al Centrului pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției” și „Colaborator de Onoare al Centrului pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției”, precum și al Diplomei de Onoare a Centrului pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției, se aprobă de Colegiul Centrului.

Articolul 31. Aplicarea de sancțiuni disciplinare

Pentru încălcare a disciplinei de serviciu, pot fi aplicate următoarele sancțiuni disciplinare: a) observația; b) mustrea; c) mustrea aspră; d) retrogradarea din grad special ori din funcție; e) preîntîmpinarea asupra corespunderii parțiale serviciului; f) eliberarea din serviciu.

Capitolul VII

ÎNCETAREA SERVICIULUI ÎN ORGANELE CENTRULUI

Articolul 32. Temeiurile încetării serviciului

(1) Serviciul în organele Centrului încetează în caz de eliberare ori deces.

(2) Eliberarea poate avea loc: a) la cerere; b) pentru limită de vîrstă; c) la expirarea contractului individual de muncă; d) în caz de transfer în o altă autoritate publică; e) în cazul alegerii într-o funcție electivă în o altă autoritate publică; f) în cazul lichidării organului Centrului sau reducerii statelor de funcție; g) în cazul incapacității de îndeplinire a atribuțiilor constatate prin examen medical de specialitate; h) din cauza necorespunderii funcției deținute constatate de comisia de atestare, în cazul lipsei unei funcții inferioare vacante sau respingerii funcției propuse; i) pentru încălcarea gravă sau încălcarea sistematică a disciplinei; j) în legătură cu tăinuirea unor fapte care

împiedică angajarea în serviciu; k) pentru comiterea unei infracțiuni și condamnare prin sentință judecătorească definitivă; l) în cazul retragerii cetățeniei Republicii Moldova sau deținerii cetățeniei unui alt stat; m) în alte cazuri prevăzute de legislație.

(3) Nu se admite eliberarea angajatului în timpul aflării lui în concediu de odihnă sau concediu medical, cu excepția cazului prevăzut la alin.(2) lit.h).

Articolul 33. Indemnizațiile în cazul eliberării din serviciu

(1) În cazul eliberării din serviciu în temeiul art.32 alin.(2) lit.b), g) sau pentru limită de vîrstă, colaboratorul primește o indemnizație unică pentru vechime în muncă, după cum urmează: a) de la 2 la 10 ani - 5 salarii medii lunare; b) de la 10 la 15 ani - 10 salarii medii lunare; c) de la 15 la 20 de ani - 15 salarii medii lunare; d) de peste 20 de ani - 20 de salarii medii lunare.

(2) Indemnizația unică a colaboratorului decorat cu distincție de stat în perioada serviciului din cadrul Centrului se majorează cu 2 salarii medii lunare.

Capitolul VIII

PROTECȚIA DE STAT JURIDICĂ ȘI SOCIALĂ

Articolul 34. Protecția juridică

(1) Angajatul Centrului este persoană inviolabilă și se află sub protecția statului. Persoana, onoarea și demnitatea lui sînt ocrotite de lege.

(2) Pentru a-și apăra drepturile și interesele, angajatul are dreptul să se adreseze în instanță judecătorească.

(3) Colaboratorul nu poartă răspundere pentru dauna materială și fizică adusă infractorului din cauza nesubordonării sau opunerii de rezistență din partea acestuia în timpul reținerii.

Articolul 35. Inadmisibilitatea imixtiunii în activitatea angajatului

(1) În exercitarea atribuțiilor, angajatul se subordonează numai șefului său nemijlocit și direct. Nimeni altcineva nu are dreptul de a interveni în activitatea colaboratorului.

(2) În caz de primire din partea șefului sau a altor persoane cu funcție de răspundere a unor ordine sau indicații ce vin în contradicție cu legea, angajatul este dator să se călăuzească de lege.

(3) Cerințele angajatului Centrului adresate cetățenilor și persoanelor cu funcție de răspundere și acțiunile întreprinse de el se consideră legitime atît timp cît organul sau persoana cu funcție de răspundere, împuternicite să exercite controlul asupra activității lui și asupra respectării legalității în timpul acestei activități, nu demonstrează contrariul.

Articolul 36. Dreptul la risc profesional

(1) Nu constituie infracțiune acțiunea colaboratorului săvîrșită într-o situație de risc profesional justificat, chiar și în prezența elementelor constitutive pentru care este prevăzută răspundere disciplinară, administrativă sau penală.

(2) Riscul este considerat justificat dacă acțiunea decurge în mod obiectiv din informația, faptele și circumstanțele cunoscute colaboratorului, iar scopul legitim nu poate fi atins prin acțiuni ce nu ar implica riscul, iar colaboratorul a întreprins toate măsurile posibile pentru a preîntîmpina consecințele negative.

Articolul 37. Asigurarea cu pensii

Pensionarea angajaților Centrului se efectuează în conformitate cu legislația în vigoare.

Articolul 38. Protecția socială

(1) În cazul morții angajatului în exercițiul funcțiunii, familia lui și persoanele întreținute de el primesc un ajutor unic echivalent cu mijloacele bănești de întreținere pe 10 ani ale defunctului în ultima lui funcție în organele Centrului. Minorilor care au fost întreținuți de cel decedat li se acordă un ajutor lunar suplimentar echivalent cu suma medie a salariului lunar al acestuia în ultima lui funcție, pînă la atingerea vârstei de 18 ani.

(2) Dacă în exercițiul funcțiunii angajatului i se cauzează vătămare a integrității corporale care îl fac incapabil să-și exercite atribuțiile de serviciu, lui i se acordă un ajutor unic echivalent cu mijloacele bănești de întreținere pe 5 ani în ultima lui funcție din cadrul Centrului și i se mai acordă timp de 10 ani diferența dintre salariul mediu lunar din ultima lui funcție și cuantumul pensiei.

(3) Dacă i se cauzează o vătămare a integrității corporale care are urmări mai ușoare decît cele prevăzute la alin.(2), angajatului i se acordă un ajutor unic echivalent cu 5 salarii medii lunare.

(4) Prejudiciul cauzat bunurilor angajatului sau celor ale rudelor lui apropiate în legătură cu exercitarea atribuțiilor sale de serviciu în cadrul Centrului se repară integral.

(5) Acordarea de ajutor și repararea prejudiciilor se efectuează de la bugetul de stat, cu drept de regres împotriva persoanelor culpabile.

(6) Ajutorul se acordă în temeiul hotărîrii instanței de judecată sau deciziei organelor de urmărire penală ori a procurorului în cazul clasării dosarului penal sau al suspendării urmăririi penale.

Articolul 39. Asigurarea obligatorie

(1) Angajații Centrului sînt asigurați obligatoriu de la bugetul de stat și din alte surse prevăzute în acest scop.

(2) Suma asigurată se plătește:

a) în caz de deces al asiguratului în exercițiul funcțiunii sau în decursul unui an de după eliberare din organele Centrului din cauza vătămării integrității corporale, contuziilor, bolilor contractate în exercițiul funcțiunii - moștenitorilor lui în cuantum de 10 salarii medii lunare calculate pentru ultimul an;

b) în cazul stabilirii gradului de invaliditate contractată în exercițiul funcțiunii sau în decursul unui an de la eliberare din organele Centrului a persoanei asigurate:

- în cuantum de 7,5 salarii medii lunare - invalidului de gradul I;

- în cuantum de 5 salarii medii lunare - invalidului de gradul II;

- în cuantum de 2,5 salarii medii lunare - invalidului de gradul III.

c) în cazul vătămării grave a integrității corporale în exercițiul funcțiunii - în cuantum egal cu mijloacele bănești de întreținere anuală și în cazul vătămării medii a integrității corporale în exercițiul funcțiunii - în cuantum egal cu mijloacele bănești de întreținere semestrială.

(3) Mijloacele bănești de întreținere anuală se calculează conform ultimei funcții din cadrul Centrului și includ toate drepturile bănești cuvenite în anul producerii cazului asigurat.

(4) Alte condiții de asigurare obligatorie a angajatului Centrului se stabilesc în contractul încheiat între Centru și organizația de asigurare.

Articolul 40. Retribuirea muncii colaboratorilor Centrului

(1) Pentru serviciul în cadrul Centrului, colaboratorii primesc indemnizații de întreținere, rație alimentară și echipament.

(2) Indemnizația de întreținere primită de colaboratorii Centrului se constituie din salariul funcției, salariul pentru gradul special, sporul la salariu, calculat în procente, pentru vechimea în muncă, pentru muncă în condiții deosebite, din alte plăți, sporuri și recompense, stabilite de legislație.

(3) În schimbul rației alimentare și al echipamentului, colaboratorii Centrului pot primi o compensație bănească conform normelor stabilite de Guvern.

Articolul 41. Concediul

(1) Funcționarilor publici și personalului tehnic se acordă concediu conform legislației.

(2) Colaboratorilor se acordă:

a) concediu anual de 30 de zile lucrătoare;

b) concediu suplimentar:

- de 5 zile lucrătoare - pentru vechime în muncă de 10 ani;

- de 10 zile lucrătoare - pentru vechime în muncă de 15 ani;

- de 15 zile lucrătoare - pentru vechime în muncă de 20 de ani și mai mult;

c) concediu medical în baza unui certificat eliberat de instituția medicală. Pentru perioada concediului medical colaboratorului se păstrează salariul mediu lunar.

(3) Angajaților Centrului se acordă și alte concedii în condițiile legii.

Capitolul IX

CONTROLUL ȘI SUPRAVEGHEREA

Articolul 42. Controlul și supravegherea activității Centrului

(1) Controlul și supravegherea asupra modului în care angajații Centrului respectă legea în exercițiul funcțiunii este exercitat de Procuratură, în condițiile legii.

(2) Controlul utilizării mijloacelor bugetare alocate pentru întreținerea Centrului îl efectuează Curtea de Conturi.

Capitolul X

DISPOZIȚII FINALE ȘI TRANZITORII

Articolul 43

Guvernul:

a) va asigura, în conformitate cu legislația în vigoare, plasarea în câmpul muncii a lucrătorilor disponibilizați în legătură cu crearea Centrului;

b) în termen de 2 luni:

- va prezenta Parlamentului propuneri privind aducerea legislației în vigoare în concordanță cu prezenta lege;

- va aduce actele sale normative în concordanță cu prezenta lege;

- va asigura aducerea actelor normative ale ministerelor și departamentelor în concordanță cu prezenta lege.

PREȘEDINTELE PARLAMENTULUI

Eugenia OSTAPCIUC

Chișinău, 6 iunie 2002.